

avançat, estan relacionats amb el qüestionari institucional sobre la traducció. L'únic d'ells que no hem esmentat, el primer i segurament el més sorprenent, reproduceix un feix de fotografies de retolació comercial bilingüe (portuguès/xinès), que han estat preses a les botigues i els carrers de Macau, juntament amb alguns comentaris a les corresponents traduccions, que subscriu un grupet d'estudiants de traducció de llengua materna xinesa.

En conjunt, l'obra no es correspon exactament amb allò que podríem qualificar com un treball acadèmic amb tots els ets i uts. En realitat, per sobre de les pàgines sura un punt d'ingenuïtat que, com que no és pretenciosa, té un efecte refrescant. L'autora no intenta de cap manera esgotar un tema tan encisador com pot ser l'organització i el paper de

la traducció a Macau. Més aviat, sembla que vol presentar-nos un pomell de suggeriments i d'intuïcions que fàcilment podrien animar noves recerques. El valor documental de les dades aportades i dels testimonis històrics no hi pot ser regatejat, en qualsevol cas.

Si no visquéssim en un món globalitzat, segurament l'obra de la Manuela Paiva seria allò que podríem anomenar un «llibre exòtic», per molts motius. Com que sí que hi vivim, i com que n'hem de patir algunes de les conseqüències menys agradables, cal que també sapiguem treure'n profit i gaudir-ne dels avantatges. Aquest treball n'és un fruit molt estimulant, que val la pena d'assaborir.

Oscar Diaz Fouces
Universidade de Vigo

GONZÀLEZ, Montserrat

Pragmatic markers in oral narrative. The case of English and Catalan
Ámsterdam: John Benjamins, 2004. 409 p.

Ens trobem davant d'un treball innovador que analitza l'ús dels marcadors pragmàtics en la narració oral en anglès i en català; la seva originalitat rau en el fet de tractar els marcadors pragmàtics en el gènere textual específic del monòleg oral espontani i no en la conversa. Amb tot, l'interès de Gonzàlez no és nou, ja que disposem d'altres treballs en el mateix sentit: un article sobre els marcadors *bé* i *bueno* en català dins el recull *Oralment. Estudis de variació funcional*, editats per Payrató. I un article dins la revista *Caplletra*, en un volum monogràfic dedicat a l'anàlisi contrastiva.

L'objectiu del llibre, en paraules de la mateixa autora, és mirar de mostrar que els marcadors pragmàtics tenen un paper decisiu en l'explicació dels fets. I, per a fer-ho, hi analitza i compara l'estructura superior de la narració en anglès i en català. La intenció és demostrar que els marcadors pragmàtics no es fan servir arbitràriament en el discurs oral, sinó que depenen del context i

del gènere textual. La hipòtesi principal de la qual parteix Gonzàlez és que els marcadors de la narració oral presenten trets semantico-pragmàtics que els fan apropiats per a fer-los servir en segments narratius específics i que tenen un significat intrínsec en el discurs. No són, doncs, mers omplidors o mots crossa o falques com sovint s'ha dit.

El llibre es divideix en dues parts clarament diferenciades. La primera part constitueix el marc teòric i metodològic de l'estudi i presenta conceptes generals que no sempre tenen una única lectura i, per tant, requereixen de cert aclariment. A la primera part hi ha els capítols 2, 3 i 4.

El capítol 2, «Preliminary definitions», tracta sobre preliminars terminològics i conceptes usats en l'anàlisi del discurs als quals el llibre fa referència, ja que en l'anàlisi del discurs sovint manca precisió i definició. El capítol té en compte les perspectives formal i funcional dels fenòmens discursius, perquè l'ús de marcadors pragmàtics implica tenir

en compte la forma i l'estructura del text on es troben, com també la funció i l'ús que tenen dins el text. Per això s'hi tracta de les implicacions dels termes text, discurs i context, per tal d'aclarir-los dins el terreny de la pragmàtica. L'autora, molt encertadament, hi presenta el model narratiu de Labov del 1972, per tal d'establir un esquema en què basar la distinció dels diferents usos dels marcadors. Els punts, en anglès, del model són: a. *Abstract* (de què es tractava); b. *Orientation* (qui, quan, què, on?); c. *Complicating action* (què va passar aleshores?); d. *Evaluation* (i què?); e. *Result* (què va passar al final?). Segons aquest model, es poden definir els papers que tenen els marcadors pragmàtics en tant que elements lingüístics que indiquen les intencions del narrador i la força il·locutiva. En aquest sentit, el concepte de «marcadors d'intensitat» és el que hi té un paper més important; el del punt «avaluatiu». Al final del capítol hi ha una recapitulació que resumeix els punts més rellevants que cal tenir en compte, necessària per emmarcar les variables que s'analitzen, és a dir, els marcadors pragmàtics discursius.

El capítol 3, «The role of discourse markers in narrative structure», un dels més extensos del llibre, té com a objectiu delimitar teòricament el paper dels marcadors discursius en la coherència i l'estructura discursives; és a dir, tracta del paper que tenen els marcadors pragmàtics en l'estructura discursiva i en les relacions de coherència, a partir de la bibliografia que hi ha al respecte i la seva relació amb els marcadors discursius. Partint de la noció de *source of coherence* s'afirma que aquests elements formen relacions de coherència pragmàtica (enfront la semàntica). L'autora defineix els marcadors pragmàtics segons aquesta noció de *source of coherence*; perquè els estudis que se n'ha fet demostren que aquests elements lèxics són altament rellevants i necessaris per a interpretar el missatge que l'emissor pretén transmetre. Així, els marcadors discursius faciliten al receptor o oient la integració de certa quantitat d'informació que podria semblar inconnexa. González

sosté que si la relació que especifiquen és pragmàtica, la seva presència es pot considerar mitjançant components de l'estructura del discurs pragmàtic, especialment els seqüencials i els retòrics. Cal tenir en compte que hi ha una visió que s'acosta als marcadors pragmàtics com a peces estructurals que funcionen en diferents plans discursius i, en definitiva, com a peces estructurals; i una altra que considera el seu paper en termes cognitius i interpretatius. Una intersecció dels models d'aquests dos plantejaments hauria de permetre proposar un model alternatiu que considerés la seva presència en el gènere textual del monòleg oral que és el que l'autora analitza.

El capítol 3 també tracta de l'ús dels marcadors pragmàtics en la narració oral i proposa una integració de les seves funcions en un model de coherència del discurs. Es proposa destriar les funcions entre els diferents components estructurals (ideacional, retòric, seqüencial i inferencial) per proporcionar una base per a l'estudi de marcadors concrets anglesos i catalans.

El capítol 4, «The study», fa de pont entre la part I i la part II, de la teoria a l'anàlisi empírica, i inclou els objectius generals, les hipòtesis, la informació del corpus i dels informants, la metodologia emprada i com es van fer les transcripcions i la codificació de les dades. Pel que fa a la metodologia, és interessant el fet que es basa en l'entrevista sociolingüística feta a 40 casos. En concret, i seguint també Labov, en una de les cinc situacions contextuais que permeten l'enregistrament del discurs vernacle: la por de la mort, ja que tant segons Labov com González, aquesta pregunta és una de les més reeixides per a implicar l'emissor de manera que s'oblidi de la situació formal. La pregunta en qüestió és: «*Have you ever been in a situation where you thought you were in serious danger of being killed—where you thought to yourself, «This is it?»*». González hi omet la part del «*being killed*», però, pel que fa a la resta, només tres persones, una en anglès i dues en català, van respondre que no.

Pel que fa a la transcripció de les dades, s'utilitza el format CHAT (*Codes for Human Analysis and Transcripts*), del CHILDES Project (*Child Language Data Exchange System*), format que facilita l'anàlisi automàtica de transcripcions per part del CLAN Program (*Computerized Language Analysis*).

La part II inclou la resta de capítols: del 5 al 8, dedicats als marcadors pragmàtics trobats en la narració en anglès i en català i a les seves semblances i diferències formals i funcionals. És als capítols 5 i 6, la part més extensa de tot el llibre, on es duu a terme l'estudi detallat d'aquests marcadors.

Al capítol 5, «Pragmatic markers in English oral narrative», s'estudien els marcadors anglesos. En principi, es parteix de nou marcadors, apareguts al corpus: *well, so, then, I mean, you know, anyway, you see, okay i now*. L'autora els ordena segons el grau de freqüència. Després, indica on es fan servir, en quin segment de discurs, per tal d'establir el lligam entre marcador i segment narratiu. I, per acabar, González se centra en la funció que cada marcador té en cadascuna de les parts narratives. Així, segons la freqüència d'aparició, en deixa tres de banda: *you see, okay i now*. Així que només es concentra en *so, well, then, I mean, you know i anyway*; en presenta les particularitats de cadascun i proporciona una explicació satisfactòria del seu *modus operandi*, segons paraules de la pròpia autora. Les conclusions a què arriba són força interessants: aquests marcadors apareixen dins segments narratius com petjades que el narrador deixa per delimitar els segments i passar a un nou domini contextual, que es materialitza mitjançant diferents estructures discursives: ideacionals, retòriques i seqüencials. Segons això, l'autora descobreix que els marcadors pragmàtics presenten la majoria de funcions en l'estructura narrativa retòrica; seguits per la seqüencial i la ideacional. Cosa que porta González a afirmar que el valor d'aquests resultats es troba en la naturalesa del gènere textual on es troben les unitats i en la relació entre la funció pragmàtica i el segment narratiu. Així

doncs, i aquesta és la gran aportació d'aquest treball, queda clar que l'ús que el narrador fa dels marcadors discursius no és arbitrari ni independent del context; sinó al contrari. I, sobretot en anglès, aquests marcadors són també intensificadors, elements avaluadors, sobretot *well, I mean, you know i anyway*. A l'estructura retòrica trobem: *anyway, I mean, well i so*. A la seqüencial: *well, so, you know i anyway*. I a la inferencial: *you know*.

Al capítol 6, «Pragmatic markers in Catalan narrative structure», se'ns diu que l'objectiu del capítol és, com s'expressa al llarg de tot el llibre, demostrar que els marcadors no són intercanviables, ni meres falques, sinó que els determina el gènere textual. Dels vint-i-tres marcadors identificats: *no, bueno, doncs, llavors, clar, bé, aleshores, o sigui, vull dir, eh, pues, res, és a dir, mira/guaïta, a veure, vaja, va, total, en fi, vegem, home, saps i escolta'm*, després d'aplicar-hi el mateix procediment que en anglès: freqüència, segment on apareixen i funció que hi desenvolupen, queden reduïts a nou: *bé, bueno, clar, doncs, pues, llavors, aleshores, no i eh*, que s'analitzen un per un, com s'havia fet en anglès al capítol anterior. La conclusió a què arriba és que el narrador català fa servir més els marcadors que l'anglès. I que la majoria de funcions que aquests marcadors porten estan relacionades amb el component retòric de la narració, seguits pel seqüencial, l'inferencial i l'ideacional; a diferència de l'anglès. Dins el retòric: *bueno, doncs, pues i clar* són els més presents. *Bé i aleshores* ho són en l'estructura seqüencial. *No, eh, clar i bé* són especialment operatius en el grup inferencial.

De fet, al capítol següent, es contrasten els dos grups de marcadors, anglesos i catalans, cosa que no s'ha fet gairebé mai en la bibliografia que tracta d'aquest tema. Al capítol 7, «Contrastive analysis of English and Catalan pragmatic markers», es fa aquesta anàlisi contrastiva, seguint el destriament de l'estructura discursiva en components ideològics, retòrics, seqüencials i

inferencials i s'estableix un contrast anglès-català formal-funcional dels marcadors pragmàtics, assenyalant-ne les equivalències i distincions lèxiques i funcionals. La conclusió és que totes dues llengües presenten motlles estructurals semblants, segons les sis parts ordenades seqüencialment proposades pel model de Labov, però hi ha diferències quantitatives i qualitatives entre els marcadors pragmàtics en català i en anglès. El narrador català fa servir els marcadors pragmàtics el triple que l'anglès, tot i que en totes dues llengües hi ha una elevada concentració de marcadors en segments d'acció i d'avaluació. I, com ja s'ha indicat més amunt, la majoria de funcions que duen a terme els marcadors catalans estan relacionades amb el component retòric, seguits pel seqüencial, l'inferencial i l'ideacional, mentre que en anglès, si bé la majoria també es troba sobretot en l'estructura retòrica, els que la segueixen són el seqüencial, l'ideacional i, finalment, l'inferencial. Resulta impossible, doncs, una correspondència un a un. Per tal d'il·lustrar això, es presenta una transcripció bilingüe de la traducció d'un capítol de la sèrie britànica *Si, ministre*, titulat «The Challenge»; per tal d'observar les diferents opcions presentades pel traductor per a cada marcador anglès. Aquest exemple porta l'autora a destacar la validesa d'aquest llibre, ja que té una aplicació clara en el camp de la traducció; i es demostra un cop més que els marcadors no són pures falques per omplir un buit, i, per tant, no es poden intercanviar així com així, ja que el sentit pragmàtic és fonamental per a trobar el terme correcte en l'altra llengua. L'altre camp, com també s'ha esmentat més amunt, és el de l'adquisició de segones llengües, en què els marcadors pragmàtics també tenen un paper important. Això s'il·lustra amb una narració escrita per un alumne que aprèn anglès.

Per acabar, en el capítol 8, «Conclusions», com el seu nom indica, es fa una recapitulació del que s'ha descobert al llarg del treball i se'n ressalta els resultats més significants. La conclusió bàsica és, com ja s'indicava en la introducció, que els marcadors pragmàtics tenen una funció dins el text, i aquesta és la d'ajudar el receptor, l'oient, a inferir, pressuposar i interpretar de manera convincent el que l'emissor té la intenció de dir. Si no hi són, fàcilment hi pot haver malinterpretacions i es pot produir una comunicació insatisfactòria. Així doncs, els marcadors tenen un paper preponderant per afirmar canvis en el coneixement, actituds i creences de l'emissor, facilitant així la transmissió de la força il·locutiva i les intencions d'aquest emissor. L'aparició regular dels marcadors pragmàtics anglesos i catalans no és arbitrària, sinó més aviat sistemàtica, i la majoria de marcadors presenten un paper dominant en els components discursius ideacionals, il·locutoris, estructurals i inferencials. L'autora acaba les seves conclusions amb dues preguntes, la resposta afirmativa de les quals li sembla una explicació satisfactòria als descobriments fets en aquest estudi: més o menys pes en l'estructura ideacional significa més o menys sentit referencial dels marcadors? Si és que sí, és possible que els marcadors catalans hagin tingut un procés de gramaticalització més llarg que els anglesos i, per tant, siguin més febles semànticament?

En definitiva, ens trobem davant d'un treball molt interessant i innovador, empíric i extens, útil sobretot per a la traducció i per a tota mena de contrast entre llengües, com també, evidentment, en l'adquisició de segones llengües.

Eduard Bartoll
Universitat Pompeu Fabra
Facultat de Traducció i Interpretació